

Nr 608.

Av herr **Karlsson** i Stuvsta **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 175, med förslag till ändrad lydelse av §§ 13 och 15 riksdagsordningen samt till lag med vissa bestämmelser om val till riksdagens andra kammare för perioden 1953—1956.*

Tanken bakom den proportionella valmetoden är att den parlamentariska församlingen, i det aktuella fallet den svenska riksdagen, till sin sammansättning skall återspegla olika meningsriktningars utbredning i väljarkåren. Andra valsystem, exempelvis det i Storbritannien tillämpade, bygger på helt andra förutsättningar.

Om man väljer den proportionella metoden, bör man fasthålla vid avsikten med denna. För man in andra resonemang såsom »faran» för uppspaltning i många småpartier — en fara vilken dessutom för Sveriges del numera uteslutande är teoretisk — eller börjar man laborera med nödvändigheten av en »stark regeringsmakt», så ligger fältet fritt för godtycke och allsköns av opportunistisk förestavade justeringar av valordningen. Det har visat sig, att de som vill korrigera folkviljan, så att partierna trots ett till namnet proportionellt valsystem inte får mandat efter andelen av väljarkåren, lika litet drager sig för att reducera de stora partiernas parlamentariska inflytande, där så anses opportunt, som att stjäla mandat från de mindre partierna där detta tyckes tjänligt.

Det i Sverige praktiserade valsystemet har hittills missgynnat de mindre partierna avsevärt. Bakom vart och ett av de mindre partiernas mandat står med andra ord ett betydligt större antal väljare än vad som är fallet med de större partiernas. I detta avseende innebär det av 1950 års folkomröstnings- och valsättsutredning framlagda förslaget inte någon avgörande förändring, om också ett närmande till en rättvisare ordning. Kungl. Maj:ts i propositionen nr 175 framlagda förslag syftar till en inte obetydlig korrigering av folkviljan. Som motivering har framhållits betydelsen av en stark regeringsmakt. Det borde dock vara självklart, att en regering bör säkra sin position genom en politik som vinner stöd från allt större befolkningsgrupper, inte genom att hindra väljarkåren från att bli korrekt representerad i parlamentet.

För att det proportionella valsystemet skall komma till sin rätt, så att mandatfördelningen återspeglar de olika meningsriktningarnas styrka hos befolkningen, är det mest ändamålsenligt att den föråldrade bestämmelsen om bostadsband upphäves och metoden med rikslista jämte så kallade till-

läggsmandat införes. Denna metod ger så gott som fullständig proportionell rättvisa och tillvaratager nära nog samtliga avgivna röster. Flera länder, däribland Danmark, tillämpar också detta valsysteem utan att några olägenheter förspors.

En sådan ändring av riksdagsordningen bör företagas, att systemet med rikslista och tilläggsmandat kan genomföras. Då en sådan grundlagsändring emellertid inte kan vinna kraft förrän efter det val till riksdagens andra kammare som äger rum innevarande år, återstår frågan efter vilken regel mandatfördelningen denna gång skall ske.

I överensstämmelse med den här deklarerade uppfattningen anser vi, att även vid instundande val proportionell rättvisa bör eftersträvas så långt sådan är möjlig innan grundlagsändring är genomförd. Detta syfte uppnås, om utredningens förslag till lag angående ändrad lydelse av 30, 81, 90 och 91 §§ lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen antages med viss förändring.

Med stöd av det ovan anförda föreslås,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 175 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslå att förslag till sådan ändring av riksdagsordningen framlägges för innevarande riksdag att antagas för vidare grundlagsenlig behandling att från och med år 1956 val till riksdagens andra kammare kan ske enligt metoden med rikslista jämte tilläggsmandat, samt,

att riksdagen för sin del beslutar godkänna *utredningens* förslag till lag angående ändrad lydelse av 30, 81, 90 och 91 §§ lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen med den ändringen att 81 § moment 7 erhåller följande lydelse:

7. A-grupp, vars röstetal ej överstiger hälften av sammanlagda antalet röster i valkretsen, delat med antalet av de platser, som där skola besättas, må icke delta i fördelningen av platserna.

Stockholm den 17 april 1952.

Erik Karlsson.

H. Hagberg.

Helmer Holmberg.

Gunnar Dahlgren.

Gerda Nilsson.

Gustav Johanson.